

Dopisi.

Sajenice ali na mestu ostajajo ali se pa na grede presajajo.

Kako zabraniti, da se novo izvaljena piščeta v gnezdu ne pomučkajo ali zadušijo in kdaj se jim sme prvokrat položiti krme. V kokošjih gnezdih, ki imajo precej debelo podlago iz sena in slame, se po sedenju kvoklje navadno rada napravlja v sredi neka globela, ker teža kvoklje na sredo gnezda bolj pritiska, kakor na kraje. Po tem takem je jasno, da se jajca vedno bolj proti sredi gnezda valé in izvaljena piščeta ne morejo lahko iz te globele pod zadnji del kvokljinega trupla vzlesti. Tako se zgodi, da se mnogo piščet, če jim brž po izvaljenju kdo na pomoč ne pride, poduši ali po materi sami pomučka. Da se tedaj ti nepriliki v okom pride, je dobro nekaj dni, predno se imajo prva piščeta izvaliti, pod gnezdo nekaj sena ali slame podtakniti in tako rečeno globelo v sredi gnezda nekaj vzravnati. Še bolj pa kaže, brž ko ktera kvoklja hoče sedeti, gnezdo tako napraviti, da se kos črstvega drna ali važine podloži in na njem še le pravo gnezdo iz sena ali slame pa ne predebelo naredi. Tako postane in ostane gnezdo bolj plitvo in jajcem ne pomanjkuje potrebne vlage za gotovo izvalitev mladih piščet. Ta vlaga namreč zabranjuje, da se jajčna mreža pod lupino ne strdi, kar mlademu piščetu v jajcu pri razkljuvanje jajčne lupine mnogo težave prizanaša, in ker marsikteremu za to opravilo moči izmanjka, marsiktero pišče v zadnjem trenutku valjenja pogine.

Piščeta, brž ko iz jajčne lupine izlezejo, krmiti, je škodljivo in marsiktero mlado vsled tega preranega krmjenja pogine. Predno 24 ali 36 ur ne preteče, se novo izvaljenim piščetom sploh ne sme krme polagati. Boljše je piščeta delj časa stradati pustiti, kakor pa jih prerano nakrmiti. Znani so prigodki, da so novo izvaljena piščeta celih tri dni brez vse krme ostala in bolj živa in krepka od onih, katerim se je že 24 ur po izvalitvi krma podala.

Tržne novosti. Kupčija se je vendar enkrat začela živahneje gibati. Kriv je temu brez dvombe rusko-turški boj. Izvažanje zrnja iz Rusije in Rumunije je toliko, kakor ustavljeno, v Ameriki lani niso veliko pridelali in tako je začelo najpred na Angleškem zrnja pomanjkovati, to je tudi drugod ceno na više potisnilo; tudi na Nemškem je cena poskočila. Zato slišimo iz Dunaja, iz Pešta in drugih tržnih mest, da se čedalje bolj po zrnju poprašuje in dražje plačuje. Tudi klavnej živini in vinu se je cena zboljšala; temu je gotovo nekaj tudi mraz pripomagal. Kdor ima še kaj zrnja v kašti ali vina v kleti, ta bo te novice gotovo vesel.

Sejmovi 7. maja: Arvež, Ormuž, Brežice, Rogatec, Podplate; 9. maja: Arnauž, Brašlovec, Konjice in sv. Lovrenc v slovenskih Goricah.

Iz radgonske okolice. (Kmetско društvo — Bauernverein) se je osnovalo v Orehovcih blizu Radgone in sicer pred 2 letoma z 28 udi; sedaj šteje 100 rednih in 8 častnih. [Koga? Ured.] Ima pravila ali statute, po katerih si udje volijo 6 odbornikov, ti pa izmed sebe načelnika ali Obmanna, zapisnikarja in denarničarja. Ti povabijo ude večkrat k sejam in sprejemljajo nove ude. Vsakemu udu je vplačati 52 kr. letnine za vzdrževanje društva in za razne stroške. Letos 15. aprila je imelo društvo glavni zbor svojega dvaletnega obstanda. Načelnik je razlagal, da so bili večkrat shodi, pri katerih se je govorilo o gospodarstvu, še več pa o političnih zadevah, namreč za stran občinskih in okrajnih razmer, o c. kr. glavarstvih itd. Prošnje so se vlagale pri deželnem odboru in celo pri državnem zboru. Ali o tem, če je že bilo kaj uslišano, pa ni ničesar črhnil. Potem je predlagal letni račun in povedalo se je, koliko se je denarjev nabralo in koliko izdalo, samo to se ni razložilo, za kaj se je izdalo. Naposled je poslušalcem močno na srce polagal prihodnje volitve poslancev, da se naj vsaj enkrat spametovajo, naj ne poslušajo ne klerik, ne lib. (Koga pa tedaj?), temuč naj volijo prihoduječ po svoji vesti in pameti iz sredine kmetškega stanu, ki poznajo kmetške razmere in potrebe in da bi za naš okraj najboljši, najrazumniji in najpripravniji bil negovski gospod Špirk (Aha! Kako polagoma in opazno svojad svoje rogove na den poriva!) Društvo ima dobra pravila (Sicer jih vlada nebi bila potrdila. Ured.), in tudi po eni strani za stiskanega kmeta dober (Navidežno. Ured.) namen, samo da bi bilo na verski, katoliški podlagi. (To ni mogoče, ker je plod tajnega društva frajmaurerjev, kar potrjuje list „Bauernwille“), da bi na slovenski zemlji bilo slovensko in da bi za ude imelo res samo kmetške ljudi. Ali ravno nasprotno smo zapazili; za verske reči se ne zmeni (Navidežno! Ured.), govori se večjidel nemški, piše pa vse nemški in Slovence pogosto pikajo; za ude se pa pobere vse ali ima ped zemlje lastne ali ne; še takih je mnogo zraven, ki si blizu še domisliti ne zamorejo, kaj je kmetški stan.

Dostavek uredništva! Nedavno smo dobili dopis, iz katerega smo poizvedeli, da je celó od sv. Andraša v slov. Goricah nek premožen kmet marljivo k nekemu Lukovnjaku ali „Krentz-wirthu“ pri Radgoni k sejam kmetškega društva zahajal. Temu kmetu so možgane tako zmešali, da baje prorokuje strašno vojsko, v katerej bodo vsi sovražniki ubogih kmetov in drugih siromakov pobiti, postali bodo hlapeci, kmeti pa njihove gospodje; omenjeni kmet „zatirane delavce in kmete“ do zvezd povzdigavlje, nasprotnike pa risa hujše od Turkov. Ali se je nesrečnež teh nevarnih (socialističnih) misli navlekel pri omenjenem društvu ali kde drugod, tega ne moremo reči; to pa vemo,

da je tje zabajal in list „Bauernwille“ prejemal in hlastno prebiral. Sploh je stvar vredna, da narodnjaki ostro na njo pazimo!

Iz Ptuja. [Konec.] Načelnik priobči še konečno postanek zadruga. Spominja se Štefanovega dne leta 1875. Ta dan so namreč za vsak pameten napredek navdušeni Središčani k zadrugi v tolikem broju in z tolikimi sredstvi pristopiti obečali, da se sme reči; Ormuško branilno in posojilno društvo rojeno je v Središču na Štefanovo l. 1875; dalje pravi govornik, kako je naš mnogozasluzni državni poslanec in deželni odbornik g. Herman našemu društvu silno pomagal koj v početku z okoli 4000 gold., s katerim denarjem se je že marsikteremu društveniku pomoč podelila, in tako podpira g. poslanec, kolikor mu je največ mogoče, tudi gmotno volilce svoje, zraven tega, da se brez nehanja trudi v deželnem in državnem zboru, pazljivost zakonodavcev obrniti na končno spoznanje pravega vzroka vseh nadlog, ki tiščijo čelo cesarstvo, posebno pa naš kmečki stan. V znamenje odličnega spoštovanja in iskrene zahvalnosti proti g. Hermanu povzdignimo se iz svojih mest! Kot en mož povzdignejo se vsi navzoči in trikratno: „živijo Herman“, zadoni po dvorani. Ker zavoljo premnogo poslov v deželnem zboru g. Hermanu ni bilo mogoče k skupščini priti, se mu je pozdrav telegrafično poslal. Po dokončanem zborovanju je še velik del društvenikov ostal več časa skupaj, se razgovarjal in nazdravljval neutrudljivemu za društveni napredek navdušenemu načelniku g. dr. Geršaku, državnemu poslancu Hermanu, poedinim gospodom iz predstojništva in odborništva gg. Dr. Magdiču, dekanu Fricu, staremu korenjaku Kočevarju in drugim! Sedaj pa še par opazek! Zborovanja udeležilo se je blizu 60 udov. To je vendar malo število, če se pomisli, da med 220 udi je velika večina, ki še dve uri hoda nima v Ormuž, da se je zbor obhajal v nedeljo in ne v kak delavnik, in da se le samo enkrat na leto zboruje. Posebno pogrešalo se je nekoliko od onih, ki so prej prav pogostoma prihajali, kedar je bilo treba groša. Neki in neki še zadrugo zmirom srpo gledajo, dasi je nje koristnost tako javna, da se nikakor tajiti ne more. Ne čudimo se mnogo načelnim protivnikom našim, kajti znamo, koliko ti marajo za v stiskah se nahajajoče kmečke sosedo svoje in kterim so kmeti dobri le ob času volitev. Nikakor pa se ne more zadosti načuditi nekterim možem iz naših krogov, ki se obotavljajo stopiti k našej zadrugi. Čemu tako strankarstvo? Ali morebiti vere ni? Zadruga, kder se nahajajo možje: deželni odbornik Herman, dr. Geršak, dekan Fric, župnik Rajč, oča Kočevar, trgovec Jurca in mnogo drugih korenjakov, dajejo v nravnem in gmotnem oziru poroke dovolj. Toda nadjamo se, da bomo v tekočem letu še mnoge in mnoge, ki še jih zdaj neradi pogrešamo, prav skoro v našej zadrugi pozdraviti priliko dobili. Govorilo se je tudi o premembri zadrugačne pogodbe. V tej zadevi je pred

vsem potrebno popolne jasnosti in občne razumljivosti.

Iz Konjic. 1. maja. (Pač škoda za denar!) Dobro je bilo, da nam je „Gospodar“ v poslednji številki 17. povedal stroške za šolo, ki bodo 1878 znašali 1 milijon in 300.000 gld. To trpi ljudstvo, ki plačuje z eno roko v deželno, z drugo roko pa v okr. kaso, z obema pa še v državno kaso, iz katere gre vrh onega strašnega zneska za šolske inšpektorje 56.000 gld., ker imajo ti zdaj svoje posebne kancelije pri okr. glavarstvih. Enkrat za vselej rečemo, da privoščimo iz srca učiteljem njih plačo, katero si krvavo zaslužijo, ako modro in skrbno svojo težavno službo opravljajo. Toda lahko bi bili gg. učitelji dostojno plačani, pa bi vendar letni proračun za učiteljske službe lahko manjši bil. Kako to? Tako-le: Odpravi se naj iz šol vse nepotrebno šušmarenje s stvarmi, ki niso še za otroke v ljudski šoli in se s tem le dragi čas trati. Vsled mnogih nepotrebnih reči v šoli se namnožuje število razredov, ž njim pa število učiteljev, otroci se pa potrebnih reči ne naučijo, ker so preobloženi. Res škoda za mnogo denarja, ki se zastonj troši, silno težko pa — v kase plačuje. Pri nas v Konjicah se vsaj ena učiteljska služba menda celó zastonj plačuje. Za učiteljico je namreč gospodičina Schubitz, hči pokojnega narodnjaka dra. Šubica iz Celja. Ogromna večina šolskih otrok je pri nas slov. narodnosti, a „frajlica“ Sch. ne umeje skoro besedice slovenske! Kakošen more biti vspeh njenega podučevanja? Ne mnogo več, kakor vspeh žabe, ki se oreba loti. Tudi drugi učitelji morajo — gotovo proti svojemu prepričanju — po pritisku šol. odborov in v ojnicaš šolske osnove vse preveč nemškutariti. Nemškutarija v šolah je predrago plačana, zguba časa velika za slovenske otroke, ki ostanejo pri takem poduku medlega duha in praznega srca. Pametna, razmeram in potrebam ljudstva primerna šolska osnova bi storila, da bi se otroci v 3 razredih stokrat več in bolj korenitega naučili, kakor v 5 razredih, ki jih tukaj imamo. Tu se torej res mnogo denarja zastonj trati. Še eno bodi „frajlici“ očitno povedano, kar si naj da po kakem ptujskem Tomažeku raztolmačiti. Čudno navado namreč ima, da napotuje deco nemško moliti in to — natihoma! Otroke je komaj v redu držati, če počasi glasno ne molijo. Tiha molitev pri otrocih je zasmehovanje molitve in Bogu nečast. Pomnite „frajlica“! da otroci katol. starišev in krščansko-kat. vere niso zato, da se v šoli pačijo in verske malomarnosti nalezujejo.

Iz Braslovč. Pretekli mesec, ko je bilo novičenje za celjski okraj, pelja A. Pouše, skoz in skoz pošten in miroljuben kmet in žitnj trgovec iz Topovelj, težko naložen voz žita iz St. Paula, kar se proti pripeljajo trije fantje ali boljše reči divjaki, in mu predrzno ukažejo in žugajo, da se jih naj s polnim vozom iz ceste na njivo izogne; ker se je pa branil to storiti, ga napadejo, a ker

je pa mož močen korenjak, ga ne morejo podreti. Nato vzame eden nož in ga hudo v roko rani. K sreči vidita in pritečeta dva moža iz polja gredoča na pomoč in tako te hudobneže odpodijo. Zelo britko je za rodoljuba o takih zločinih iz drage nam Slovenije poročati, pa od druge strani se mi potrebno zdi, da bi vsaj enkrat naši državniki in postavodajalci spoznali, kako krivo da so ravnali, ko so staro, vredno in tečno zdravilo, leskovo mast odpravili; sedaj take hudobneže večjidel samo z zaporom kaznujejo, kterega se pa malo ali zelo nič ne bojijo, pa še to na škodo dobrih ljudi.

Iz Podplata pri Kostrivnici. Tukaj v Podplatu smo imeli nekdanj sejm; zdaj jih ni več. Na sejm nihče ni prišel ali je k večjemu kdo kako kravče prignal, torej so sejmi sami ob sebi nehali. Govori se, da bi imeli tje gor v Kostrivnico naše sejme dobiti. Ali se bo to zgodilo, še nič prav ne vemo. Če jih pa res dobijo, svetujemo mi Podplačani Kostrivničanom, naj z našimi sejmi pametneje ravnajo, kakor s svojimi lastnimi. Letos na dan 40 marternikov, t. j. 10. sušca bi bil imel biti v Kostrivnici sejm. Hudo vreme je zabranilo, da ga ni bilo. Kostrivniški „rihtar“ in njegov berič — neizgruntano pametni glavi — preložita sejm na torek po Jožefovem, t. j. 20. dan sušca, pa okrajnega ptujskega gospoda glavarja poprej nista vprašala, kaj se sme s sejmom zgoditi. Berič oznanil nam kmetom v nedeljo 11. sušca pri cerkvi, da bo po vremenu zabranjeni sejm 20. sušca. Tako da tudi kostrivniški „rihtar“ na Lembergu na tamošnjem sejm, pa tudi v nedeljo se vé da na srenjske stroške pri bližnjih farah oznaniti, da bo sejm v torek po Jožefovem. Zaželjeni dan sejma pride. Govedina, svinjetina in teletina je že pripravljena; tudi je že odločeno, po čem se bo liter starine in novega vina točil. Ali glej smolo! Dovoljenje za sejm še nima ne „rihtar“ ne berič v rokah, ker ga še okrajno glavarstvo poslalo ni. In tako se je zgodilo, da smo domači in tuji ljudje, voli in krave, štanti in kramarji hodili 20. sušca v Kostrivnico na uro gledat. Domu gredé pa smo se kmetje med seboj razgovarjali rekoč: „Kostrivniški „rihtar“ in njegov berič sta gotovo z „fašenkom“ repo jedla, ker še tega ne vesta, da se mora od deželske gosposke kaj črnega na belem v rokah imeti, preden se zastran preloženega sejma kaj oznaniti zamore. Toraj se pa menda tudi še takrat spametovala ne bosta, ko zadnji iz Gradca — prikobaca“.

Iz Noršinec. Imeli smo v aprilu nekoliko prav mrzlih dnevov, katere je ostri sever razhladil in 22. aprila prav hud mraz, tako, da je zemlja zmrtznjena bila in na mlakah precej debel led; mislili smo, da bo vse proč; ali hvala Bogu, ni še bilo tako nevarno, kakor smo se bali; na polju je drugo vse zdravo ostalo, samo tista rž, ki je že v klasovju bila, je poškodovana; med sadnim drevjem pa so orehi najbolj poškodovani, tudi češnje in slivi so deloma trpele, največ pa je gorica do-

bila; nekteri vinski vrhi so bolj, drugi menje trpeli, tudi proti shodu in jugu ležeče in na pesični zemlji nasajene gorice bolje, nego v nasprotni legi. V bolj ilovnati mastni zemlji ni tako škodovalo. Močno zadeti vrhi so: Nunska ali Stročja graba, Ilovec, Mrzlo polje, Plavček, menje zadeti so bili, Jeruzalem, Kajžer, Brebrovnik, Neličan, Zastavci in sploh bolje proti Hervaškem ni tako hudo mrazilo. Tako se nam je vrč zopet više obesil; sploh pa pravijo ljudje, da, kolikor grozdja se pred sv. Jurijem vidi, navadno nikdar ne pride pod stiskalnico ali prešo. Tudi 23. aprila je bil še drugi mrz, ali ta nam ni več kaj poškodoval, ker je že prvi mrz uničil, kar je bilo pokončljivega.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Navdušenost avstrijskih Slavjanov za boreče se brate v rusko-turškem boju je res velikanska, zlasti na Českem, kder časniki pišejo večjidel o vojski, domače zadeve obravnavajo le površno. — Na Dunaju so škofi svoje zborovanje sklenoli; bili so tudi od cesarja sprejeti in na obed povabljeni. Kaj je bilo sklenjeno, to še ni znano. — V državnem zboru so razpravljali o postavi proti oderuhom; za obravnavo nove nagodbe z Ogersko je se izvolil odsek 45 poslancev. — Vsi artilerijski regimenti imajo nove Uhacijeve kanone, sedaj bodo začeli še velike kanone za trdnjave zlivati. — Minister Stremajer je okrajnim glavarjem razposlal ukaz, da imajo natančno popisati vse učitelje, ali so pravi avstrijski domoljubi ali ne, ali občujejo z sovražniki ustave, kako se obnašajo proti duhovnikom, kake knjige in novine berejo in če pri volitvah kaj agitirajo itd. Nadvojvoda slavni Albreht je v Osek se odpeljal vojne ogledavat. Hotel je v nekeji veliki gostilnici v Budapeštu prenočiti, toda magjarski Turki so v ravno isti gostilnici najeli hiše za turške dijake, kateri so prišli Magjarov obiskavat. Nadvojvoda je toraj na ladji ostal in se magjarsko-turškemu pobratenu izognil. Magjari so iz golega sovraštva in strahu pred Slavjani neumnega turkoljubja tako pijani, da so jihove grofice, gospe in gospodičine turškemu imamu ali popu, ki je dijake vodil, roke poljubljale ali bolje — oblizavale.

Vnanje države. V sosedni pruski Nemčiji razsaja sedaj še hujši denarski in gospodarski polom, kakor pri nas; mnogo ljudi se izseluje na Francosko in v Ameriko; Nemčija tedaj ni srečua v kljub preganjanju sv. Cerkve, v kljub milijonom, katere je iz Francije dobila. Francozki minister Decazes in angleška kraljica sta razglasila, da se v turško-ruski boj ne bodeta vtikala; vsled tega je turkoljubom srce še bolj v blače vlezilo, ker so sploh mislili, da bo Angleška z Avstrijo vred šla Turka branit. Na njihov še večji strah je celó slišati, da bo Angleška pa tudi Španija in Italija pri razdjanju turškega cesarstva skušala vsaka svoj kos kake dežele pograbit. Angleži bi naj-